

Anexa nr. ... la ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. ....  
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

**CLASA a II-a**

**Programa școlară  
pentru**

**DEZVOLTARE PERSONALĂ**

*Aprobată prin ordin al ministrului  
Nr. .... / .....2012*

**București, 2012**

## Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Dezvoltare personală* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a II-a din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Consiliere și orientare*, având un buget de timp de 1-2 ore/săptămână, pe durata unui an școlar.

Clasa a II-a are un statut special în cadrul învățământului primar deoarece încheie ciclul curricular al achizițiilor fundamentale, constituit din clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a. În planul dezvoltării curriculare, acest specific are în vedere faptul că, până la finalul clasei a II-a, se urmărește atingerea unui nivel de performanță elementar în formarea competențelor cheie, realizând, în acest fel, dezideratele profilului de formare al copilului care finalizează clasa a II-a. În acord cu nivelurile de dezvoltare cognitivă și afectivă ale elevilor, prezenta programă școlară reflectă statutul clasei a II-a în ciclul curricular al achizițiilor fundamentale și oferă reperele pentru structurarea achizițiilor în învățare la nivelul disciplinei *Dezvoltare personală*.

În clasa a II-a, potrivit prezentei programe școlare, elevii realizează studiul *Dezvoltării personale*, început în clasa pregătitoare și continuat în clasa I. Comparativ cu clasa pregătitoare și cu clasa I, studiul disciplinei în clasa a II-a asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, în plan moral-afectiv și acțional.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Recomandări privind conținuturile și sugestii metodologice

Competențele generale ale disciplinei *Dezvoltare personală*, urmărite pe parcursul ciclului achizițiilor fundamentale, urmează să fie realizate până la finalul clasei a II-a.

Competențele specifice urmărite și formate în clasa a II-a, în cadrul activităților de învățare, reprezintă etapele în dobândirea competențelor generale.

Recomandările privind conținuturile și sugestiile metodologice includ: conținuturi ale învățării, strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. La nivelul sugestiilor metodologice, în clasa a II-a, accentul este pus pe componenta de evaluare a procesului didactic, în acord cu statutul acestei clase în ciclul achizițiilor fundamentale. Marcând un final de etapă în parcursul școlar al elevilor, componenta de evaluare continuă, formativă vizează evidențierea progresului realizat de fiecare elev, precum și motivarea acestuia pentru învățarea continuă.

Elementele marcate prin asterisc (\*) și corp de literă italic se adresează claselor ai căror elevi studiază disciplina *Educație pentru societate* într-un buget de timp de 2 ore/săptămână.

## **Competențe generale**

- 1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți**
- 3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar**

## Competențe specifice și exemple de activități de învățare

### 1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
1.1. Aprecierea pozitivă a unor trăsături personale	<ul style="list-style-type: none"> <li>- jocuri pentru salut în cadrul cărora copiii își atribuie o însușire/calitate care-i face unici și diferiți de ceilalți</li> <li>- identificarea și denumirea trăsăturilor fizice și personale sub formă de jocuri (Bate o dată din palme cine: are ochi albaștri, știe să se plimbe cu bicicleta, ajută părinții la curățenie, știe să cânte un cântec, cunoaște pe cineva celebru, merge pe jos la școală etc.)</li> <li>- practicarea unor jocuri care demonstrează obținerea unor produse unice, originale (de exemplu: „Fulgii de nea” – decuparea unei hârtii împăturite)</li> </ul>
1.2.* Observarea diversității în structura familiilor	<ul style="list-style-type: none"> <li>- completarea unor chestionar simplu în grup (5-6 itemi) despre structura unei familii: componență, număr de membri, profesii, vârstă, gen, educație</li> <li>- elaborarea unui colaj cu arborele genealogic al familie (2 generații)</li> <li>- realizarea unor interviuri în echipă cu membrii familiei despre importanța familiei</li> <li>- colaje, desene, poezii, cântece despre Familia mea</li> </ul>
1.3. Respectarea unor reguli simple de igienă personală	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rebusuri, concursuri despre reguli simple de igienă</li> <li>- amenajarea clasei într-un mod prietenos, care să respecte reguli simple de igienă</li> <li>- dezbateri despre importanța regulilor de igienă în viața noastră.</li> <li>- realizarea unor proiecte în grupe mici despre regulile de igienă și prezentarea acestora în clasă.</li> <li>- joc de rol pentru exemplificarea comportamentelor dezirabile de igienă personală</li> </ul>

### 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate	<ul style="list-style-type: none"> <li>- construirea unor măști care să exprime diferite stări emoționale</li> <li>- modelarea din lut și plastilină a unor figuri care să exprime diferite stări emoționale</li> <li>- jocuri de rol pentru exprimarea emoțiilor către ceilalți; sesizarea legăturii dintre emoții și comportamente</li> <li>- exerciții de identificare a unor soluții proprii diferite pentru exprimarea (în mod sănătos) a emoțiilor</li> </ul>
2.2. Utilizarea unor elemente de ascultare activă	<ul style="list-style-type: none"> <li>- vizionarea unor secvențe scurte de maximum 1 minut și identificarea expresiilor corporale, faciale, verbale care indică ascultarea activă</li> <li>- jocuri, de exemplu “Găsește diferențele” între ascultă activ și nu ascultă activ</li> <li>- observarea în jocuri de rol create de colegi a elementelor specifice ascultării active</li> <li>- utilizarea în comunicarea cu ceilalți (familie, colegi, prieteni, cadre didactice) a unor modalități simple de ascultare activă: contact vizual, postură adecvată, intonație etc.</li> <li>- completarea cu elemente grafice a unor personaje umane care exprimă ascultarea activă</li> <li>- realizarea unui portret cu persoanele care ascultă activ/nu ascultă activ</li> <li>- “Experți în comunicare” – jocuri despre îmbunătățirea modalităților</li> </ul>

	<p>de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- completarea unor fișe de observare (cu imagini, simboluri) a ascultării active pentru colegii de clasă în diferite situații</li> <li>- fișe de lucru cu situații de comunicare/ascultare activă din viața cotidiană (acasă, pe stradă, în parc, la școală, la magazin etc.)</li> </ul>
2.3.* <i>Identificarea abilităților de a-și face și menține prieteni</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- exerciții de identificare a unor reguli de conduită într-un cerc de prieteni pe baza discutării unor situații concrete din experiența elevilor</li> <li>- exerciții de identificare a unor hobbyuri, interese comune etc. ca premisă pentru a-și face și extinde cercul de prieteni</li> <li>- jocuri interactive în care sunt solicitate diferite comportamente: cooperare, competiție, fair play</li> <li>- exerciții joc de diferențiere a comportamentelor care contribuie sau nu la crearea și păstrarea unei prietenii</li> </ul>

### 3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
3.1. Realizarea cu sprijinul adulților, a unui program zilnic de activități	<ul style="list-style-type: none"> <li>- crearea unui orar zilnic personalizat</li> <li>- inițierea unei agende în care să fie precizat programul zilnic</li> <li>- enumerarea a 3-4 activități într-o listă „To do”</li> <li>- plasarea unor imagini/simboluri pentru activitățile programului zilnic în funcție de dificultatea acestora</li> </ul>
3.2. Prezentarea factorilor (instrumente, persoane, situații) care fac învățarea ușoară sau dificilă	<ul style="list-style-type: none"> <li>- crearea unui panou cu Știați că...? despre învățare</li> <li>- elaborarea în echipe a unor postere numai cu ajutorul imaginilor despre factorii care influențează învățarea</li> <li>- observarea pe parcursul unei zile a unui coleg și a modului în care acesta învață</li> <li>- crearea unor știri despre cum învață elevii de clasa a doua</li> </ul>
3.3.* <i>Prezentarea utilității meseriilor/profesiilor (rolul social) corelate cu hobby-uri, jocuri, activități preferate, talent/predispoziții</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- jocuri didactice despre meserii</li> <li>- vizite la locuri de muncă inedite care să trezească interesul copiilor (fabrica de ciocolată, cabinet de stomatologie, primărie etc.).</li> <li>- crearea unor postere originale despre particularitățile meseriilor</li> <li>- jocuri de rol în grupuri mici: „De-a vânzătorul”, „De-a doctorul”, „De-a prezentatorul TV”, „De-a mecanicul auto” etc.</li> <li>- organizarea unui festival al hobby-urilor/ pasiunilor, cu costumații confecționate din hârtie creponată</li> <li>- crearea unui pliant (cu imagini decupate, desene) în care să prezinte meseriile din zona în care locuiesc</li> <li>- investigarea utilității meseriilor prin sondaje în rândul cadrelor didactice din școală, membrilor familiei</li> </ul>

### Sugestii metodologice

Programa școlară pentru *Dezvoltarea personală* clasa a II-a este un instrument de lucru care permite cadrelor didactice:

- să-și orienteze propria activitate pentru formarea la elevi a competențelor specifice domeniului, în contexte de învățare diverse;
- să-și manifeste creativitatea pentru a adapta demersul didactic la particularitățile elevilor, respectând astfel un principiu de bază în domeniul consilierii și orientării: toate persoanele sunt speciale și valoroase pentru că sunt unice;
- să valorifice în contexte variate competențele și atitudinile transferabile dezvoltate în cadrul disciplinei (încredere în sine, lucrul în echipă, exprimarea emoțiilor, interacțiunea pozitivă cu ceilalți etc.);
- să valorifice oportunitățile oferite de tematicile și activitățile de învățare propuse în cadrul altor discipline pentru a dezvolta competențe specifice *Dezvoltării personale*.

Lista **conținuturilor** învățării este prezentată mai jos. Cadrul didactic va utiliza următoarele conținuturi adecvate nivelului specific de înțelegere și dezvoltare al copilului din clasa a II-a, fără o focalizare pe definiții, clasificări sau inputuri teoretice care vizează memorarea:

**Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine**

- Cine sunt eu? Valorizarea trăsăturilor personale elementare

**Respectarea diversității, familia**

- Structura unei familiei: componență, număr de membri, profesii, vârstă, gen, educație

**Igiena personală**

- Importanța regulilor de igienă corporală la școală și acasă
- Echilibru somn-odihnă-relaxare
- Reguli pentru igiena locuinței și a sălii de clasă

**Manifestare emoțională, starea de bine**

- Emoții de bază: bucurie, tristețe, frică, furie
- Exprimarea emoțiilor în comportament

**Comunicare școlară eficientă**

- Abilități de comunicare de bază: elemente de ascultare activă

**Prietenia**

- Caracteristicile unei prietenii sănătoase
- Respectul în relațiile cu ceilalți.

**Abilități și atitudini de învățare**

- Program zilnic de lucru
- Alternanța efort/relaxare

**Explorarea meseriilor**

- Utilitatea socială a meseriilor

Cadrul didactic va utiliza conținuturile fără definiții, clasificări sau inputuri teoretice focalizate pe memorare. Specificul disciplinei *Dezvoltare personală* constă în faptul că alături de lista conținuturilor specifice enunțate, cadrele didactice vor valorifica mai ales experiențele personale ale copiilor, în manieră integrată, printr-o raportare permanentă la ceea ce gândesc, simt și se comportă aceștia. Autenticitatea experiențelor de învățare se relevă atunci când elevii vor aplica în viața reală competențele explorate, descoperite și exersate la această disciplină, în contexte de învățare diferite. Modulele tematice ale programei conferă un spațiu generos, în care elevii sunt invitați să conștientizeze cine sunt, ce fel de emoții au, cum să se raporteze sănătos la ceilalți (diversitate), cum să fie motivați să învețe cu succes, ce meserii/profesii le-ar plăcea să practice. Acestea se regăsesc la nivelul fiecărui an de studiu al Ciclului achizițiilor fundamentale, după cum urmează:

- Autocunoaștere și stil de viață sănătos
- Dezvoltare emoțională și socială
- Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru carieră la școlarul mic

Au fost marcate cu asterisc componentele care vor fi urmărite la extindere (respectiv, în cadrul opțiunii pentru studierea disciplinei în 2 ore pe săptămână). Alte modalități de extindere se referă la inițierea unor activități aprofundate, în acord cu nevoile observate/exprimate ale elevilor sau părinților (de exemplu: exersarea abilităților de comunicare și exprimare a emoțiilor). Este important de luat în considerare și opțiunea realizării unor activități integrate sau diversificarea/extinderea activităților non-formale.

**Strategii didactice**

Activitățile propuse pentru a doua sunt realizate într-o oră de curs. O atenție deosebită va fi acordată explorării intereselor specifice de învățare ale elevilor, identificării experiențelor anterioare și a cunoașterii așteptărilor elevilor cu privire la activitățile ce urmează a fi derulate.

La finalul zilei (sau la finalul săptămânii sau al unui modul tematic), elevii pot fi invitați să își exprime trăirile și interesele specifice cu privire la ceea ce au descoperit sau experimentat, pot fi organizate activități specifice de cultivare și valorizare a intereselor și a aptitudinilor specifice ale fiecărui elev (de exemplu: expoziții, discuții pe baza portofoliului personal etc.). Acest moment este important pentru că se creează contextul exprimării emoțiilor trăite și a atitudinii copiilor față de activitățile derulate, contribuie la dezvoltarea coeziunii grupului prin reflectarea "împreună" asupra produselor individuale sau de grup, valorizează rezultatele fiecăruia și asigură o bază pozitivă pentru dezvoltarea încrederii în sine. Accentul se pune pe crearea unui climat securizant, de non-etichetare, valorizant și încurajator.

Un aspect important și semnificativ al programei de *Dezvoltare Personală* este posibilitatea de a realiza transdisciplinar unele dintre activitățile acesteia. Programa oferă un echilibru între a învăța *despre* sau *cu ajutorul modulelor tematice* propuse, și a învăța *dincolo* de acestea. Astfel, pot fi alocate 5-10 minute în cadrul activităților realizate la alte discipline, pentru secvențe de dezvoltare personală care se referă la: reflecții cu privire la calități/interese personale, modalități de interacțiune, comunicare și exprimare a emoțiilor sau conexiuni cu viața reală, pentru că fiecare disciplină permite și creează momente favorabile discutării unor astfel de aspecte.

În cazul claselor simultane (sau a existenței copiilor cu CES), activitățile pot fi realizate în echipe mixte pentru încurajarea colaborării, cooperării, respectului pentru diversitate, empatiei. O altă modalitate de lucru recomandată este aceea a derulării activităților pe grupe de vârstă, cu derivarea complexității conținuturilor și activităților, accentul punându-se pe împărtășirea experiențelor pozitive (de exemplu: elevii/grupele mai mari prezintă celor mai mici produsele realizate și invers).

Este recomandat ca disciplina *Dezvoltare personală* să fie realizată de către cadrul didactic de la clasă. Acesta poate colabora cu psihologul sau consilierul școlar pentru a se consulta cu privire la cele mai adecvate modalități de lucru cu copiii, recomandarea unor resurse suplimentare care pot fi utilizate sau organizarea unor activități în parteneriat.

De asemenea, este recomandată implicarea părinților în activități prin: invitarea la clasă pentru vizionarea și participarea la expozițiile/târgurile elevilor, participarea la serbări, concursuri, excursii, carnavaluri, activități practice realizate de elevi sau în echipă părinți-copii, discuții pe baza portofoliilor elevilor (activități, produse realizate, abilități, atitudini dobândite/dezvoltate), vizite la locul de muncă al părinților etc.

În cadrul activităților de *Dezvoltare personală* elevii explorează, apoi aplică și ulterior reflectează asupra propriului progres. Din această perspectivă, predarea se distanțează considerabil de înțelesul ei tradițional de "transmitere de cunoștințe". Rolul cadrului didactic este de a organiza și oferi oportunități de joc și învățare care să-i permită elevului să-și descopere și să experimenteze propriile abilități și atitudini, de a particulariza și facilita transferul în viața reală.

Selecția activităților se va face și în funcție de specificul local, precum și de disponibilitatea resurselor materiale. Echipele de management ale școlilor sunt responsabile pentru asigurarea unor resurse logistice corespunzătoare derulării acestei discipline.

Strategiile didactice recomandate pentru orele de *Dezvoltare personală* sunt cele activ-participative, în care elevul este elementul central. Disciplina are un accentuat caracter explorator și practic-aplicativ și presupune implicarea directă a elevilor. Elevii conștientizează, exersează abilități și atitudini într-un mediu prietenos de învățare, devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Este foarte important ca activitățile să fie distractive, să-i ajute pe copii să se simtă bine. Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în diadă/echipă, prin muncă independentă sau facilitate de cadrul didactic.

O activitate poate debuta cu un scurt brainstorming care valorifică ideile creative și experiențele anterioare ale copiilor; metodele și tehnicile art-creative permit utilizarea unei palete largi și inventive de resurse (de la cele uzuale precum creioanele și colile colorate, pensulă și acuarele, foarfeci, lipici la materialele reciclabile, elemente din natură, bucăți de material textil, plastic sau lemnos etc.) care antrenează și motivează copilul. Este recomandată crearea unor produse diverse, colorate, care să valorifice imaginația și creativitatea copilului; jocul de rol și simularea (dramatizare, marionete, teatru) pregătesc copilul pentru situații reale de viață și facilitează dezvoltarea comunicării verbale și non-verbale, a empatiei, a toleranței, lucrul în echipă; problematizarea oferă oportunitatea de a căuta soluții pentru diferite situații de tip investigativ și de a stimula curiozitatea naturală a copilului. Exercițiile și jocurile vor îmbina mișcarea, verbalizarea, manipularea unor obiecte; conversația euristică, dezbateră și discuțiile de grup permițând copiilor să se raporteze, să învețe și să valorizeze atât experiența personală, cât și experiența colegilor. Tehnicile specifice dezvoltării gândirii critice (de exemplu: Turul galeriei, Ciorchinele, Jurnalul cu dublă intrare, Pălăriile gânditoare) asigură exprimarea propriilor opinii și creează premisele dezvoltării asertivității. Utilizarea unor secvențe din filme sau a imaginilor din planșe/cărți de povești reprezintă, printre altele, suporturi intuitiv-concrete indispensabile învățării la această vârstă.

În ceea ce privește contextele non-formale și informale de realizare a activităților de *Dezvoltare personală* sunt recomandate: vizitele la bibliotecă, muzee, companii (firme, fabrici, magazine, cabinete), participarea la spectacole de teatru, întâlniri cu personalități de succes din comunitate (actori, sportivi etc.), cu medici, psihologi, stomatologi, polițiști sau cu personaje din desene animate. Atunci când este posibil, activitățile vor fi realizate într-un spațiu neconvențional (parc, curtea școlii). Copiii vor fi încurajați să participe și să organizeze, sub îndrumarea cadrului didactic, evenimente educaționale (expoziții Festivaluri, târguri), care să valorifice rezultatele activității lor. Sunt încurajate parteneriatele cu alte clase din școală sau din alte școli, realizarea acțiunilor caritabile (de 1 iunie, cu ocazia diferitelor sărbători) și de voluntariat.

În ceea ce privește elementele de evaluare, se va urmări realizarea unui feedback permanent. În cadrul orelor de Dezvoltare personală nu se utilizează calificative sau modalități de notare.

Recomandăm utilizarea următoarelor metode de evaluare: activități practice, proiectul individual și de grup, exprimarea ideilor și a argumentelor personale prin: poster, desen, colaj (activitatea finalizată prin expunerea lucrărilor și apoi inserarea în cadrul portofoliului fiecărui copil). Portofoliul va fi prezentat părinților în diferite momente pe parcursul anului școlar, iar acesta va constitui un prilej de dialog pe marginea intereselor/talentului copilului și a ariilor recomandate pentru îmbunătățire. Alte modalități de realizare a evaluării sunt reprezentate de discuțiile de grup, utilizarea cadranului învățării (ce mi-a plăcut, ce nu mi-a plăcut, ce am învățat, ce voi folosi etc.), precum și a fișelor individuale de observație (completate de către cadrul didactic).